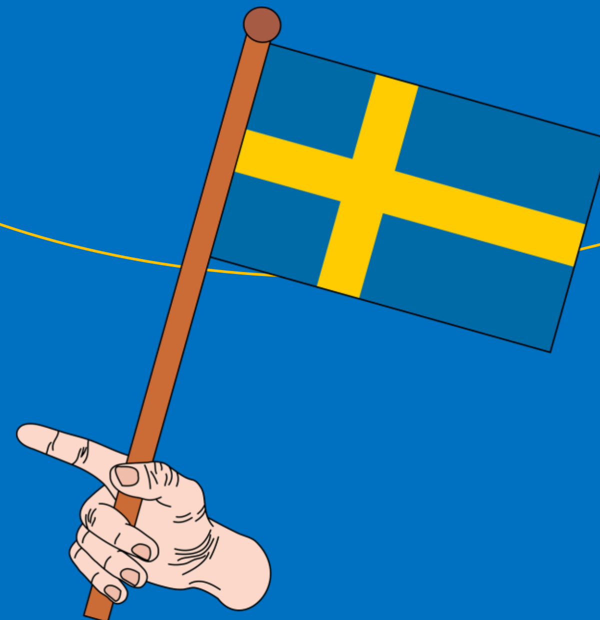
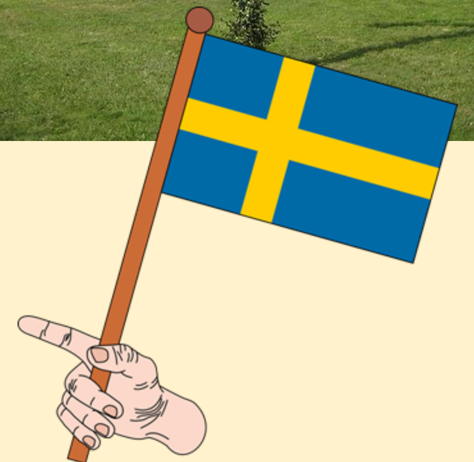
Midsommar

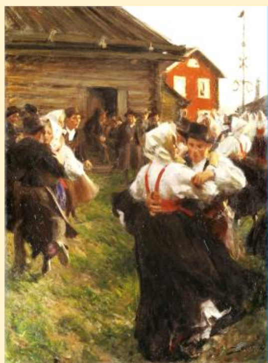

Midsommar

Midsommar

Midsommar

Midsommar

Vädret

Midsommar i Sverige

Midsommar

Midsommar

Midsommar

Midsommar

Midsommar

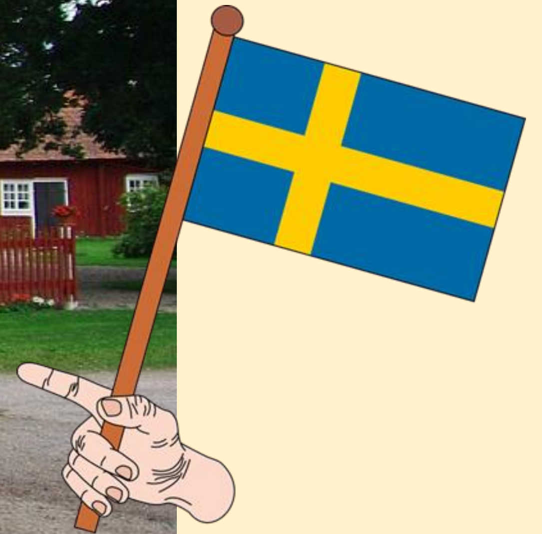

Sju sorters blommor under kudden

Midsommar

Midsommar är en högtid som firas nära sommarsolståndet, främst i norra Europa. I Finland och Sverige infaller den numera under perioden 20–26 juni, med inledande högtidsafton fredagen 19–25 juni. Sedan 300-talet firar den kristna kyrkan Johannes Döparens födelse den 24 juni varför högtiden i vissa områden starkt har förknippats, eller fortfarande förknippas med honom. I exempelvis Finland kallas midsommar för Juhannus på finska och ibland för Johanne på finlandssvenska, på Island Jónsmessa, i Danmark och Norge för sankthans i Norge även jonsok, och i vissa engelskspråkiga områden för Saint John's Day. I folkligt svenskt firande har midsommarafton, likt julafton och påskafton, en starkare ställning än själva midsommardagen, vilket är en nordeuropeisk särtradition.

Midsommar

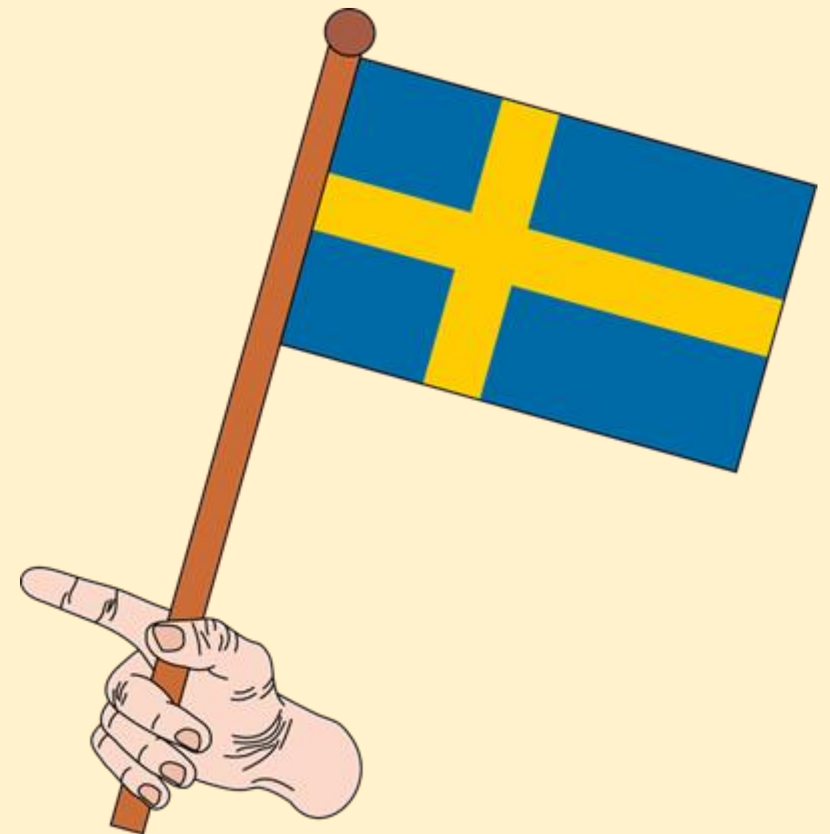
Midsommar historia

Det är okänt om midsommarfirande förekom under förkristen tid, varför alla förkristna kopplingar är spekulativa.

Sett ur astronomisk synvinkel infaller sommarsolståndet på norra halvklotet endast tre dagar före det ursprungliga kristna midsommardatumet, 24 juni (med inledande högtidsafton 23 juni). Norr om norra polcirkeln går solen inte ens ner under horisonten vid sommarsolståndet (midnattssol) och även nära polcirkeln (ner till ca 60° latitud) är det ljust dygnet runt.

Det tidigneolitiska monumentet Newgrange visar att människor i flera tusen år kunnat bestämma vid vilken tidpunkt vintersolståndet inträffar, åtminstone på Irland. Huruvida detta var fallet även i Skandinavien, och huruvida även sommarsolståndet uppmärksammades under tidigneoliticum i något av de två geografiska områdena ifråga, är däremot mera oklart. Om sommarsolståndet uppmärksammades under neolitikum, förefaller en sådan sedvana hunnit dö ut före järnålderns slut, om vilken medeltida skriftliga källor föreligger.

Midsommar

Midsommar historia

Under nordisk bronsålder förekom i Sverige soldyrkan. Vissa av de danser och riter som tros ha ägnats åt att fira solen finns bevarade på hällristningar. Det är oklart när på året religionsutövningen ägde rum.

Uppgifter om förekomsten av midsommarblot under järnåldern är ”sporadiska och tveksamma” och ska – om det existerade – ha ägt rum i mitten eller slutet av juli månad enligt isländska källor och skandinaviska runstavar. Runstavarna pekar ut dagarna kring julianska 13–15 juli (gregorianska 20–22 juli), vilket är en månad senare än det kristna midsommarfirandet.

De äldsta bevarade skrifterna som nämner midsommarfirandet i Norden är de isländska kungasagorna från 1200-talet. Där skrivs det om Olav Tryggvason och står att läsa:[källa behövs] "Han avskaffade offerölen och satte i stället med folkets instämmande högtidsöl vid jul, påsk, midsommar och Mikaeli." Tidpunkten för dessa förkristna offer- eller kvartalshögtider inföll alltså ungefär tre eller fyra veckor senare under året, än de kristna högtider det folkliga högtidsölet flyttades bakåt till, då det är välkänt att vinterblotet ägde rum i mitten av januari (inte december) och alvablotet i oktober (inte september).

Midsommar Strängnäs

Midsommar kristet midsommarfirande

Den kristna kyrkan började på 300-talet fira den helige Johannes Döparens dag den 24 juni (Johannes föddes enligt Lukasevangeliet sex månader före Jesus och firas därför sex månader före jul). Högtiden spreds från medelhavsvärlden till andra delar av Europa med kristendomens spridning.

På flera språk kallas helgen för Johannesdagen eller Sankt Hans, men på svenska med flera språk kallas den alltjämt midsommar. I Svenska kyrkans kyrkoår har tidigare midsommardagen och Johannes döparens dag firats på samma dag. Detta ändrades dock 2003 då Johannes Döparens dag flyttades till söndagen efter midsommardagen.

Detta innebar att midsommardagen fick temat Skapelsen i den nya Den svenska evangelieboken. Denna tudelning av högtiden har inte skett i den romersk-katolska kyrkan och de ortodoxa kyrkorna, inte heller i kristna trossamfund utanför Sverige.

Midsommar

Midsommar

På 1300-talet sökte nunnorna i nuvarande Sko kloster tillstånd att anordna folkliga fester i samband med midsommar. Anledningen var troligtvis att få bukt med det stökiga folkliga firandet som bland annat innebar dans på kyrkogårdar, stöld av heliga bilder och skamlösa visor.

Det folkliga firandet ledde 1425 till att ärkebiskop Johannes i Lund förbjöd midsommarvakor. Kyrkan försökte att få det folkliga firandet till att bli ett firande av Johannes Döparen, men lyckades sämre med det än vad man lyckats med jul och Jesu födelse.

Anledningen till att Johannes döparens dag infaller 24 juni är att Johannes enligt Lukasevangeliet ska ha fötts sex månader före Jesus. Att det inte blev 25 juni beror förmodligen på den romerska kalendern, som räknade datum ifrån första dagen den kommande månaden. Juldagen (25 december) var den åttonde dagen före 1 januari och då blev Johannes döparens dag den åttonde dagen före 1 juli. Eftersom juni bara har trettio dagar (till skillnad från december som har trettioen) hamnade Johannes döparens dag således 24 juni.

Midsommar

Midsommar

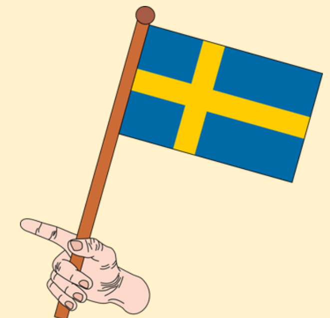
Midsommardagen, som är allmän flaggdag och helgdag i Sverige, infaller i Sverige sedan 1953 och i Finland sedan 1955 alltid på en lördag 20 juni–26 juni. Tidigare inföll midsommardagen alltid den 24 juni, på Johannes döparens dag. Detta är fortfarande fallet i till exempel Estland, Lettland och Norge. Under kristen tid fram till 1925 kallades midsommardagen bara för Johannes döparens dag.

Midsommarafton är dagen före midsommardagen (och infaller alltså numera på en fredag 19 juni–25 juni). Midsommarafton är inte allmän helgdag i Sverige, men i banklagen och andra lagtexter jämställs den (liksom julafton, nyårsafton och påskafton) med allmän helgdag.

I Danmark och Norge firar man sankthans/jonsok (Johannes Döparens afton) genom att tända bål, leka lekar och i Danmark utöva bränning av pappershäxor. I Danmark sjungs vid bålet ofta Midsommervisen, med text av Holger Drachmann på 1880-talet och tonsatt av P. E. Lange-Müller. Sankthansaften infaller alltid den 23 juni – dagen innan Johannes Döparens dag - oavsett vilken veckodag det är.

Midsommar

Midsommar

Midsommar i Finland

Midsommar i Helsingfors 2007.
I Finland firas tre högtider under midsommarveckoslutet: den kyrkliga Johannes döparens dag, den statliga Finlands flaggas dag och den folkliga midsommaren. De olika traditionerna har flätats samman. På finska heter helgen "Juhannus" och kan på finlandssvenska kallas "Johanne" eller Johanni, framförallt i Nyland.

Till traditionerna i det finskspråkiga Finland hör midsommarbastu (finska: juhannussauna), midsommarbål (finska: juhannuskokko), gärna vid en strand, och midsommardans (finska: juhannustanssit). Bålen blev ett vanligt inslag i midsommarfirandet i Finland under 1900-talet, före det var de ett mer regionalt fenomen.

Traditionellt firar man på landet, även om det blivit vanligare att stanna kvar i städerna. Det är vanligt att bjuda vänner till sitt midsommarfirande eller att delta i kollektivt firande ordnat av byalag eller liknande. Tidigare var det vanligt med bröllop på midsommaren (finska: juhannushäät), men numera firas bröllop hellre andra sommarveckoslut. Midsommarstång kom till Finland från Sverige via Åland på 1700-talet.

Midsommar

Sju sorters blommor under kudden

Midsommar

I det svenskspråkiga Finland har midsommaren drag av både de finska och de svenska traditionerna. Midsommarstången är en tradition ännu i dag speciellt på svenskspråkiga orter i Finland, men även midsommarbrasor förekommer i svenskspråkiga trakter. Fram till slutet av 1800-talet var en privat midsommarstång en statussymbol för de välbärgade. I södra Finland minskade bruket med att resa midsommarstänger under första hälften av 1900-talet, men fick ett uppsving tack vare hembygdsrörelsen med influenser från Sverige. Midsommarstången blev ett emblem för bygemenskapen.

Utseendet på midsommarstången har förändrats genom tiderna och till exempel på Åland har varje kommun sin egen variant. De färggranna kronorna har med tiden blivit typiska för de åländska midsommardekorationerna. På Åland har tävlingsmomentet traditionellt varit viktigt och midsommarstången skulle vara längre och ståtligare än grannbyns. Midsommarstången är idag en av de främsta identitetssymbolerna för Åland.[16] I Österbotten hör det till traditionen att ”löva” inför midsommarhelgen, vilket betyder att man tar två färska, fina björkar och placerar dem på bägge sidor om sin trappa.

Midsommar

Midsommar

Midsommar jämte flera andra av de stora årshögtiderna har traditionellt uppfattats som en speciellt laddad tidpunkt då magiska krafter var i rörelse i naturen. Tydor och spådomsbruk av olika slag var alltså vanliga under helgen. Många av sedvänjorna var ämnade för att få se vem man skulle gifta sig med, men kunde även handla om sjukdomsbot. En tradition som fortfarande är välkänd i Svenskfinland är att plocka sju eller nio sorters blommor och lägga dem under kudden för att drömma om sin tillkommande partner.

Till traditionell midsommar hör nypotatis, sill, andra fiskrätter och snaps, samt jordgubbar om vädret tillåter. Att grilla är också populärt. Sill och nypotatis är en relativt ny tradition eftersom midsommar förr firades med fil och lutfisk. Det fanns sill, men eftersom många åt saltsill året om fick festmaten gärna vara något annat.

Midsommaren är även en viktig högtid i Finland, som medför ändrade öppettider och ändringar i tågens och bussarnas tidtabeller. I Finland talar man om "vita nätter" under sommaren, med midsommar som ljusast av dem alla. Midsommarafton i slutet av juni ses som startskottet för den varma säsongen, då många finländare inleder sina sommarsemestrar. Midnattssolen spelar en stor roll i festligheterna i norra Finland, men det blir heller aldrig riktigt mörkt i södra delen av landet – därav Finlands så kallade vita nätter.

Midsommar i Sverige

I populär föreställningsvärld har högtiden förkristet ursprung, men belägg för en förkristen skandinavisk högtid omkring den 24 juni saknas, eftersom nordisk skrift innan tidig medeltid inte finns bevarad. Den kristna kyrkan firar Johannes Döparens födelse den 24 juni sedan 300-talet, och förde med sig denna högtid till Sverige på 1000-talet.

Midsommar i Sverige

Midsommar i Sverige

Ordet midsommar förefaller däremot vara förkristet, och syftade ursprungligen på det tredje kvartalets början 20-22 juli, det vill säga en månad senare än det kristna midsommarfirandet. Medan de tre övriga kvartalsskiftena (19–21 januari, 20–22 april, 20–22 oktober) förknippas med blot i isländska källor, saknas tydliga belägg för ett sådant vid kvartalsskiftet i juli. I folkmun flyttades ordet midsommar över från att syfta på kvartalsskiftet i juli till att syfta på det kristna firandet av Johannes döparen i juni. Midsommar firas numera ofta med dans kring midsommarstången och sill och potatis på matbordet.

I Sverige är det vanligaste firandet av midsommar knutet till dans kring en midsommarstång – en lövad och blomprydd stång eller påle, antingen i form av ett kors med kransar hängande från tvärslån eller en eller flera större kransar som hänger i band och omsluter pålen.

Man bildar ringar och dansar kring stången, medan man sjunger de kända lekvisorna. Midsommarstången kom troligen till Sverige från Tyskland på 1300- eller 1400-talet. Den kallas även majstång, av vissa ansett stamma från det åldriga ordet maja, som betyder löva. Andra anser att namnet kommer av tyskans Maibaum.

Midsommar

Midsommar i Sverige

Det förekommer även andra nöjesaktiviteter under midsommar, såsom fiskdamm, säcklöpning och lotteri.

Att ha en blomsterkrans i håret är vanligt under midsommar, främst bland barn och kvinnor. Man kan binda dem med björkris eller ståltråd som bas och därvid tillfoga blad och blommor.

Knutet till midsommar finns också en stark tradition av alkoholkonsumtion i samband med firandet, vilket gör midsommarhelgen till en av de tidpunkter på året då mest fylleri och bråk inträffar. Det myckna resandet omkring helgen, då också många påbörjar sin semester, gör dessutom helgen till en av de mest trafikskadedrabbade.

Midsommardagen, som är allmän flaggdag i Sverige, infaller i Sverige sedan 1953 på en lördag mellan den 20 och 26 juni. Tidigare inföll midsommardagen alltid den 24 juni, på Johannes döparens dag. Detta är fortfarande fallet i till exempel Estland, Lettland och Norge. Före 1925 kallades midsommardagen officiellt bara för Johannes döparens dag.

Midsommar

ABSOLUT
VODKA

BEEFEATER
24
Tito's
Handmade
VODKA
Ketel One
HENDRICK'S
GIN
GIN MARE
PLYMOUTH GIN
ABSOLUT
VODKA
1615

WODKA
GORBATSCHOW
GEGRÜNDET
1921 IN BERLIN
VIERFACH
KÄLTEGEFILTERT

Midsommar i Sverige

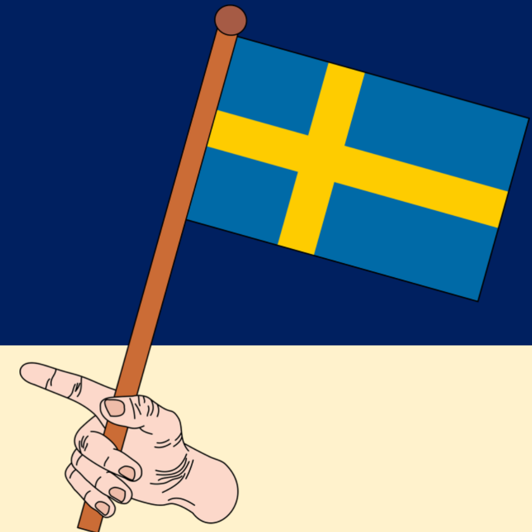
Midsommarafton är dagen före midsommardagen (och infaller alltså numera på en fredag 19–25 juni). Midsommarafton är inte allmän helgdag i Sverige, men i banklagen och andra lagtexter jämställs den (liksom julafton, nyårsafton och påskafton) med allmän helgdag. Ursprunget till firandet är att glädja sig över årets längsta dag; den korrekta dagen att fira midsommar på vore när sommarsolståndet infaller, oftast den 21 juni.

Vid midsommar är det i Sverige vanligt att äta matjessill, gräddfil och gräslök, färskpotatis samt jordgubbar till efterrätt. Midsommar förknippas i hög grad med just färskpotatisen, som vanligen serveras med dill. Många dricker snaps till maten. Det dricks också mycket öl och andra alkoholhaltiga drycker under helgen. Som alkoholfritt alternativ serveras ofta läsk, must eller alkoholfri cider.

Inlagd sill har sedan länge tillhört vardagsmaten. Dock är traditionen med färskpotatis tillsammans med sillen relativt ung och skapades i storstäderna under 1920-talet. Förr sågs det som slöseri att äta potatis som ännu inte vuxit färdigt (i Nordsverige hinner dessutom inte potatisen växa så tidigt som till midsommar).

Midsommar

Vädret

Midsommar

Vädret är ett vanligt samtalsämne vid midsommar. Meteorologer i Sverige får särskilt många frågor om vädret just dagarna innan midsommar eftersom många planerar att fira midsommar utomhus. Det finns en allmän uppfattning om att det ofta regnar i Sverige på midsommarafton, och statistik som bekräftar att det ofta gör det. Särskilt vanligt är det med regnskurar på midsommaraftonen. Enligt meteorologen Pia Hultgren är det i perioden kring midsommar vanligt att lågtryck kommer in över Sverige från Polen, vilket kan resultera i drastiska väderomslag.

Från och med 1990-talet fram till 2020-talet har det även varit svalt, med något undantag. Enligt SMHI kan kylan bero på att kvarliggande kalluft över Norra ishavet och Grönland flyttas söderut.

Den kallaste midsommaren enligt statistik från 1900–2019 var troligtvis 1987, när delar av inre Norrland hade nollgradigt och Stockholm hade 11 grader som högsta temperatur på dagen. Den varmaste midsommaren i Sverige enligt samma statistik var 1935, då det var hett i nästan hela landet. Allra varmast var det i Sveg, som då uppmätte 35 grader.

Midsommar Folktro

I bondesamhällets folktro var midsommarnatten en viktig tidpunkt. Den ansågs vara en av årets mest magiska nätter, då naturen fylldes av övernaturliga krafter. Gränsen mellan människornas värld och det övernaturliga troddes vara tunnare än vanligt denna natt och det finns många berättelser om fantastiska saker som sades kunna hända då.

Läkeväxter ansågs vara extra kraftfulla och därför samlade man gärna dessa under midsommarnatten. Man band också så kallade midsommarkvastar (buketter) och torkade för att bevara midsommarkraften över året. Dessa kunde sedan till exempel läggas i vattnet vid julbadet, för att hålla sig frisk genom vintern, eller användas som botemedel om djuren blev sjuka.

Midsommarkvast kallades också en sopkvast som bands för att göra rent till midsommar och som sedan användes sommaren ut. Midsommardaggen var också eftertraktad, gick man barfota i den skulle man hålla sig stark och frisk under året. Daggen samlades också för att bota sjukdomar och för att få bröd och öl att jäsa ordentligt. På en del ställen besökte man även speciella källor och drack av vattnet i dem för att få hälsa och kraft.

Midsommar

I bondesamhället fanns mycket folktro om att spå om framtiden. De stora högtiderna under året ansågs lämpa sig särskilt väl för att förutsäga framtiden och försöka ta reda på vem som skulle dö, vilka som skulle gifta sig och hur skörden skulle bli under det kommande året. Detta kunde ske genom att man gick så kallad "årsgång" eller "vakade tyst" vid en jordfast sten eller en korsväg, i syfte att framkalla en vision eller ett hörselvarsel om framtiden (man sades till exempel kunna få se liktågen för de som skulle dö gå förbi eller höra gräset gro som tecken på att en god skörd var att vänta).[9] På midsommar var kärleksspådomar särskilt populära hos ungdomarna. En av de vanligaste spådomsmetoderna finns fortfarande kvar men är idag i första hand en lek för barn: att plocka blommor att lägga under kudden för att drömma om den man ska gifta sig med.

Blommorna skulle enligt traditionen plockas under tystnad – bröts tystnaden var även magin bruten. Just tystnad är ett vanligt inslag i bondesamhällets magiska tänkande, en markering av att det är en rit som utförs genom att man går ifrån det normala beteendet (att vara naken och göra saker baklänges eller motsols i rituella sammanhang är andra exempel på detta tänkande). Antalet blommor som plockades varierar men de vanligaste antalen är sju eller nio.

Midsommar

Ojämna tal uppfattas som magiska i många kulturer - människor tenderar att se jämna tal som mer harmoniska och därmed mer ”normala” än ojämna. Ibland säger också traditionen att den som vill spå sig ska klättra över lika många gärdsgårdar som hon plockar blommor. En annan spådomsmetod var att äta något väldigt salt som salt sill/strömming eller så kallad drömgröt/drömpannkaka som lagades av mjöl, vatten och mycket salt (detta kunde också utföras vid andra tillfällen på året, till exempel på torsdagsnätter).

Sedan skulle man gå och lägga sig utan att dricka något. Den blivande maken (eller makan) skulle då uppenbara sig i drömmen och erbjuda den sovande något att släcka törsten med. Valet av dryck sades ibland förutspå om det gemensamma livet skulle bli rikt eller fattigt. Man kunde också söka svaret vid en ”midsommarkälla”, där den tilltänktes ansikte skulle visa sig i vattenspegeln. Källorna kunde också uppsökas i magiskt syfte för att till exempel påverka den egna fruktbarheten.

Midsommarnatten var också en lämplig tid för skattsökare. Då sades det att förtrollade skatter steg upp ur jorden och blev synliga för människors ögon. Om man lyckades hålla sig tyst kunde man få tag i skatten, bröt man tystnaden försvann den ned i jorden för att aldrig mer återfinnas.

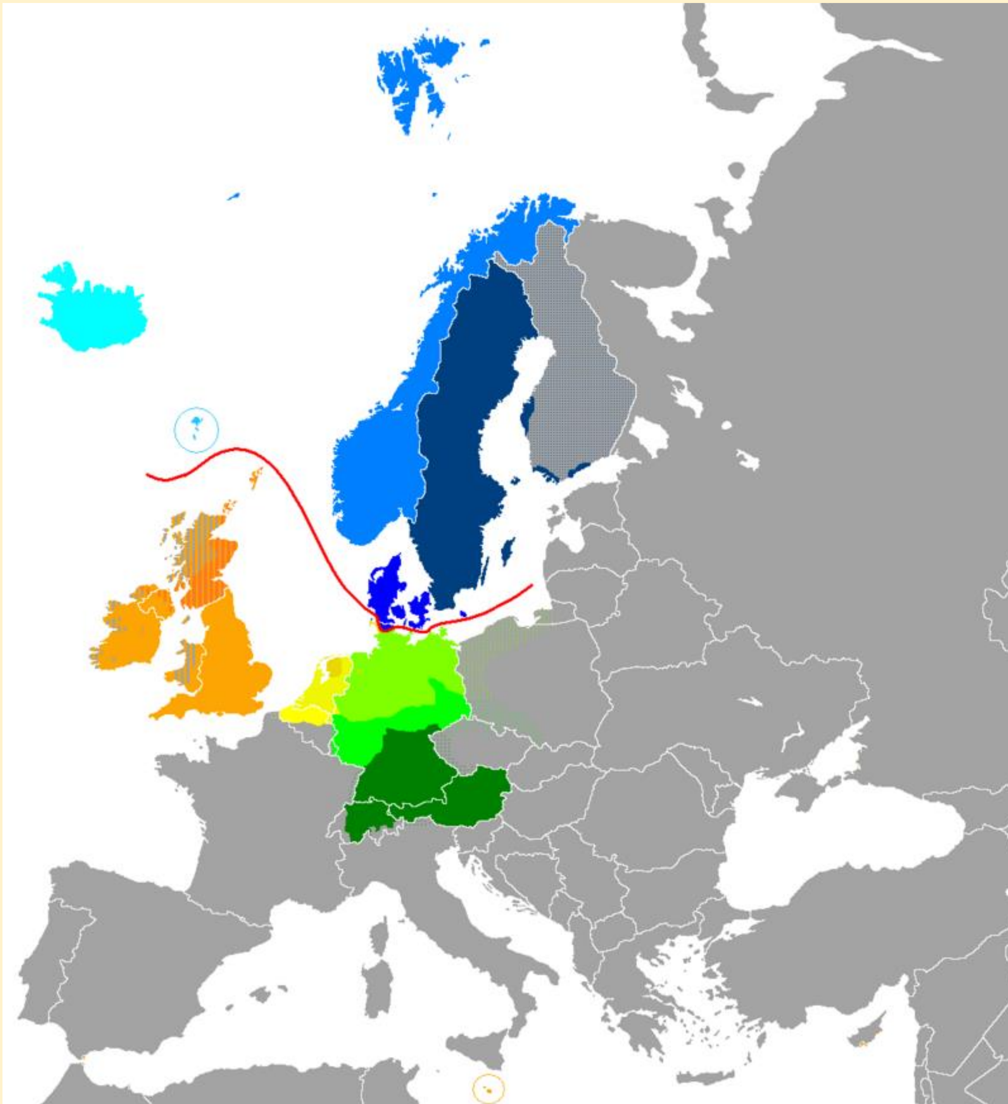
Midsommar

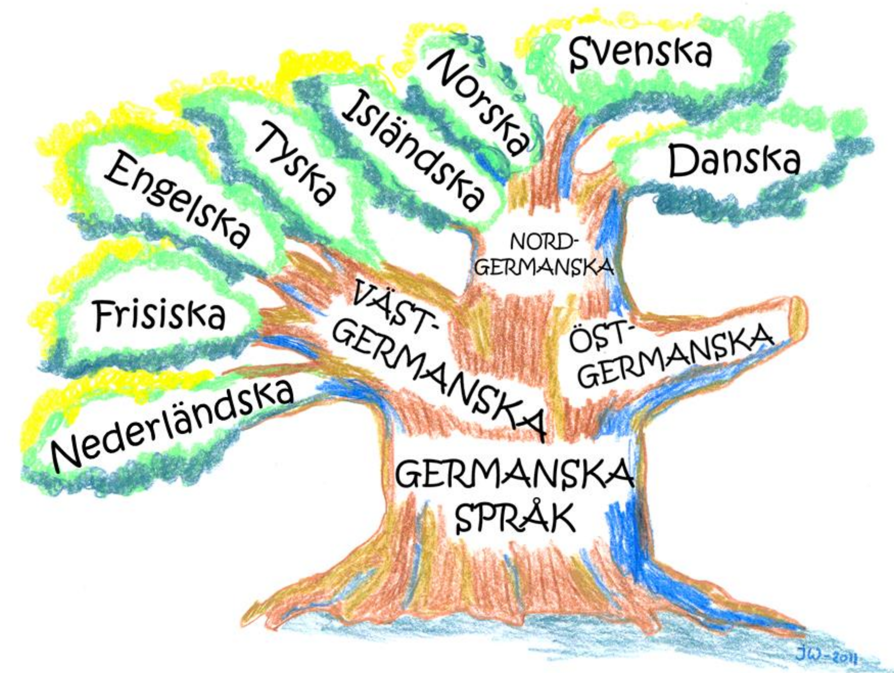

Midsommarstång eller majstång kallas en stång som är klädd med löv och blommor och som reses och brukas vid en viss tidpunkt under festliga former och firas med mat, dryck och dans. Festligheten infaller vid olika tillfällen på olika håll i världen som första maj, pingst eller midsommar. Ibland är majstången en permanent installation som bara tas ned för att lövas om inför den årliga resningen vid festligheten, men den kan också skapas och resas specifikt för festligheten för att några dagar senare tas ned igen.

Traditionen med majstång förekommer främst i germanska Europa och närliggande områden där det germanska inflytandet under perioder varit starkt men dess ursprung är okänt.

Midsommar Germanska språken

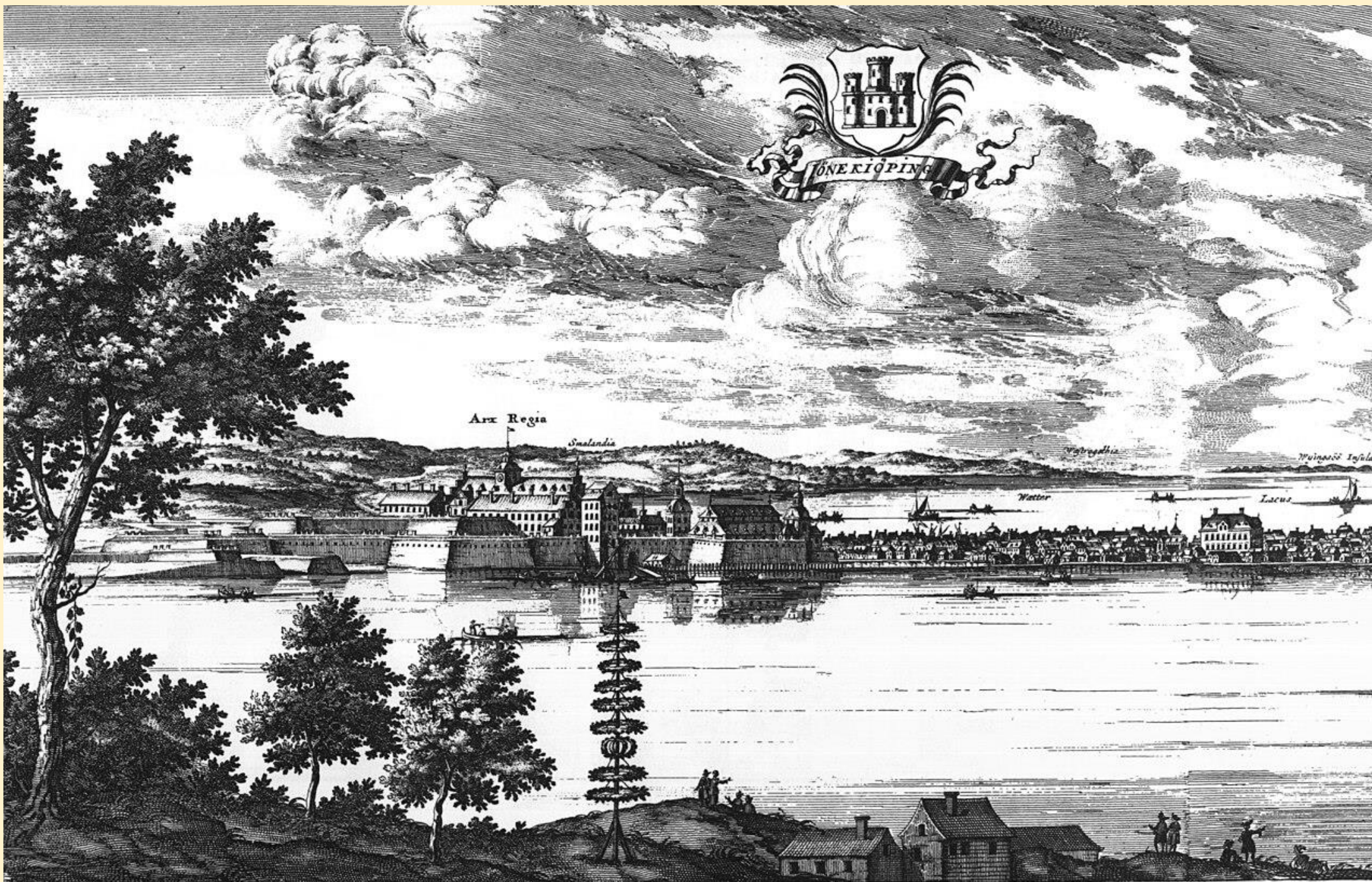

Midsommar Skara

Midsommar Jönköping

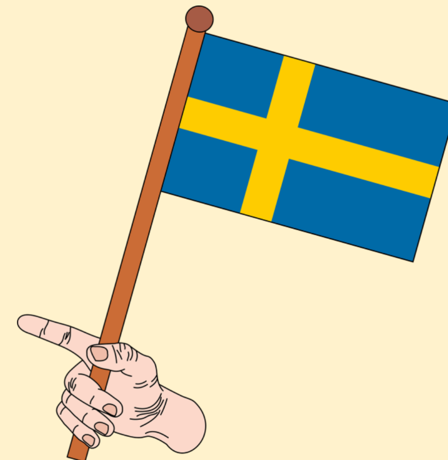

Midsommar

Många av de äldsta beläggen för majstänger i Sverige förekommer i olika former av förbud, de flesta riktar sig dock inte mot resandet av själva stången utan mot festupptågen omkring den. Den äldsta kända avbildningen av majstänger i Sverige förekommer i Erik Dahlberghs stora 1600-talsverk Suecia antiqua et hodierna där det framgår att den var tämligen vanlig i städerna under samma århundrade. På denna tid stod stängerna resta året runt, en tradition som fortfarande förekommer på vissa platser i Dalarna. Olika byar tävlade sinsemellan om vem som kunde resa den vackraste stången.

På medeltiden hängde man kransar runt om en påle istället för den korsform som förekommer idag. Denna variant lever kvar i Tyskland och förekommer även lokalt i Sverige.

Midsommar

Det finns olika teorier om majstångens ursprung. Enligt Mai Fossenius har den svenska midsommarstången sin bakgrund i tysk tradition där man pyntade med löv och grönt vid festliga tillfällen, och som blev populär i Sverige under 1300-talet. Förmodligen är det ett romerskt bruk att pynta med grönt i samband med nyår som anknutits till första maj-firandet i norra Europa eftersom den 1 maj har räknats som nyårsdag. Frankerna brukade tävla i papegojskjutning, där måltavlan bestod av en fågelbild uppsatt i en hög stång. En teori är att det i kombination med majandet gett upphov till majstången.[6]

En vanlig, men felaktig föreställning är att midsommarstången skulle vara en fallossymbol – att den i äldre tid skulle ha symboliserat en fallos saknar belägg. Idén om midsommarstången som en forntida fallossymbol uppkom under 1800-talets slut, och hänger enligt etnologen Jonas Engman samman med Freuds och psykoanalysens inflytande. Däremot kan stången vara inspirerad av kristen symbolik, skriver Engman.

Midsommarnatten har tillskrivits magiska krafter. Exempelvis förekom förr traditionen att man sparade kransarna för att kunna lägga dem i julbadet vilket skulle vara ett sätt att hålla sig frisk och stark under vintern.

Midsommar

En vanlig midsommarstångstyp i Sverige är den helt lövade stången med en korsarm från vars ändar det hänger lövade och ofta blomsterprydda kransar. Lövningen utförs vanligen med björklöv. Det förekommer dock en mängd varianter på midsommarstänger runt om i landet. Bland annat den från medeltida kända varianten med en lövad stång utan korsarm och med en stor krans, eller flera kransar som hängs vågrätt omkring stången. Lövningen utförs vanligen med björklöv och kompletteras ofta med blommor. I vissa områden, främst i Dalarna, reses byns midsommarstång vid midsommar och får sedan stå under hela året. I Dalarna har alla samhällen och byar med självaktning sin egen majstång och för att firandena inte ska krocka med varandra är de utspridda under några veckor.

Midsommar

